

Özgün Araştırma/Research Article

Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları: bir üniversite örneği

Attitudes of students towards ageism: an example of university

Rana CAN¹ , Hatice TAMBAĞ² , Esra DOĞRU HÜZMELİ² , Fatma DUMAN³

¹Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, 07070, Antalya-Türkiye

²Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Tayfur Sökmen Kampüsü, 31060, Hatay-Türkiye

³Mustafa Kemal Üniversitesi, Tayfur Sökmen Tıp Fakültesi, Tayfur Sökmen Kampüsü, 31060, Hatay-Türkiye

Atıf gösterme/Cite this article as: Can R, Tambağ H, Hüzmetli Doğru E, Duman F. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları: bir üniversite örneği. *ADYÜ Sağlık Bilimleri Derg.* 2020;6(1):68-76. doi:10.30569.adiyamansaglik.669761

Öz

Amaç: Bu çalışmada sağlık alanında eğitim gören genç nüfusun 65 yaş ve üzeri bireylere karşı tutumlarını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada veri toplama formunun ilk bölümünde sosyodemografik özellikleri belirlemeye yönelik sorulardan ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği'nden oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini 745 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde değerleri, Independent Sample t Test, One-Way Anova Testi ve Bonferroni Testi kullanılmıştır

Bulgular: Katılımcıların %55,3'ü hemşirelik bölümü öğrencisi; %62,3'ü kadındır. Yaş ortalaması 20,46±1,90'dır. Toplam ölçek puan ortalaması 85,09±9,53 bulunmuştur. Katılımcının okuduğu bölüm, cinsiyeti, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı, aile yapısı, aile kurduğunda anne baba ile yaşamayı isteme durumu ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,005$).

Sonuç: Çalışmada öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumları olduğu; yaşlı bireylere karşı tutumlarını etkileyen kimi sosyo-demografik değişkenlerin olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı ayrımcılığı; Hemşirelik; Fizyoterapi; Yaşlılık.

Abstract

Aim: In this study, young people who are training in the health field 65 years and over is planned in order to determine their attitudes towards individuals.

Materials and Methods: Ageism Attitude Scale and data collection forms will be used to. The research population is 745 students. Number and percentage values, Independent Sample t Test, One-Way Anova Test and Bonferroni Test were used to evaluate the data.

Results: 55.3% of the participants were nursing students, 62.3% are women, average age of was 20.46±1.90. The average scale total score was 85.09±9.53. There was a significant difference ($p<0.005$) between the part, gender, parental education, number of siblings, family structure, expectancy of life with parents when they have a family and scale score averages.

Conclusion: The students had positive attitudes towards the elderly discrimination; some socio-demographic variables affecting their attitudes towards elderly.

Keywords: Ageism; Nursing; Physiotherapy; Elderly.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Rana CAN, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, 07070, Antalya-Türkiye, E-mail: rcaan0131@gmail.com

Geliş Tarihi/Received:03.01.2020 **Kabul Tarihi/Accepted:**17.03.2020

Yayım Tarihi/Published online:23.04.2020

Giriş

Yaşlı nüfusun dünya ölçeğinde artmasıyla, tüm hizmet alanlarında ve toplumsal alanda yaşlılara yönelik yaklaşımlar ve çalışmalar önem kazanmaktadır. Özellikle tıp ve teknolojideki gelişmeler ile yaşam süresinin uzaması, yaşlı kişilerin daha fazla sağlık hizmeti tüketicisi olması, hem tıbbın hem de sağlık profesyonellerinin onlara yönelik ilgisinin arttırmıştır. Bu bağlamda geriatri ve gerontoloji alanı kimi diğer bilim dallarına göre görece daha yeni olmakla beraber alana özgü kavramlar da yeni yeni tartışılmaya başlanmıştır.

Yaşlılık, başlı başına bir hastalık olarak nitelendirilmesi uygun olmayan, birçok farklı boyutu içeren karmaşık bir süreçtir. Bu süreci yaşayanların oranı azımsanmayacak kadar çoktur. 2014 yılında dünya nüfusunun %8,3'ü yaşlı nüfustur.¹ Ulusal ölçekte bakıldığında yaşlı nüfus (65 ve daha yukarı yaş) 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi olup yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %8 olmuştur. TÜİK'e göre yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10,2, 2050 yılında %20,8, 2075 yılında ise %27,7'ye yükseleceği tahmin edildi.¹

Geriatric-gerontolojinin tıptaki ağırlığının son on yıllarda giderek artması yaşlılık ve yaşlanma ile ilgili kavramların ve sorunların tartışılmasını gündeme getirmiştir. Bu alandaki kavramlardan biri de yaşlı ayrımcılığıdır. Vefikuluçay çalışmasında yaşlı ayrımcılığının Palmore tarafından "ileri yaştaki bireylere yönelik ön yargıyı, tutum ve davranışlar aracılığı ile ifade eden bir terim" olarak kullanıldığını belirtmiştir.² Literatürde yaşlı ayrımcılığına bakış açısının negatif ve pozitif ayrımcılık olmak üzere iki yönde yer aldığı görülmektedir.³⁻⁷ Genç nüfusun bir kısmını oluşturan üniversite öğrencileri kişisel değerlerini mesleki bilgi beceri ve etik değerleri ile harmanlayarak alanlarında hizmet verecek profesyoneller olarak mezun olmaktadır. Yaşlı sağlığı son yıllarda sadece tıbbın değil diğer meslek gruplarının da ilgi alanına girmiştir. Üniversitelerin tıp fakülteleri dışında hemşirelik, diş hekimliği, eczacılık, fizyoterapi ve rehabilitasyon, ev ekonomisi, beslenme ve diyetetik, sosyal hizmetler, psikoloji, mimarlık ve çevre

tasarımı gibi bölümlerinde de yaşlı sağlığı ile ilgili-bağlantılı çalışmalar yürütülmektedir.⁸⁻¹¹ Literatürde yaşlıya yönelik tutumların olumsuz olmasının meslek yaşamında yaşlıyı ihmal etme ya da olumsuz yönde yaşlı ayrımcılığına yol açabileceği vurgulanmaktadır.^{12,13} Özellikle uğraş alanı insan olan sağlıkla ilgili mesleklerde yaşlıya yönelik tutum mesleki pratiğe yansımaktadır. Hemşirelik ve fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitimi alan öğrenciler meslek üyesi olarak yaşlanan topluma hizmet sunmaya adaydırlar ve eğitimleri süresince de yaşlı ve yaşlılık konusunda ders almaktadırlar. Sağlık hizmeti sunan profesyonellerin yaşlı ayrımcılığına bakış açısı verilen sağlık hizmetine yansımaktadır. Bu da hizmet sunum kalitesini ve hasta memnuniyetini etkilemektedir.

Literatürde özellikle hemşireler ve hemşirelik öğrencilerinin yaşlıya/yaşlılığa yönelik tutum ve inanışlarını belirlemeye yönelik çalışmalar yer almaktadır.^{9,10,14,15} Fizyoterapist/fizyoterapi öğrencilerine yönelik daha az çalışmaya her iki meslek grubu katılımcılarının birlikte yer aldığı konu ilgili bağlantılı çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın amacı, sağlık alanında hemşirelik ile fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümünde eğitim gören genç nüfusun 65 yaş ve üzeri bireylere karşı tutumlarını belirlemek ve yaşlı ayrımcılığı konusunda farkındalık yaratmaktır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2015-2016 akademik yılında A Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nde ve Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu'nda kayıtlı 745 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmeyip aktif olarak okulda bulunan öğrencilerden bilgilendirme sonrası gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden, veri toplama formunu eksiksiz dolduran ve derse devam eden 599 öğrenci örneklemi

oluşturmuştur. Çalışmada evrenin %80,40'ına ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Tanımlayıcı tipteki bu çalışmada veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan 13 soru^{2,16} ikinci bölümde ise 2008 yılında geliştirilen Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) yer almaktadır. Veri toplama formu araştırmacılar tarafından katılımcılara uygulanmış olup doldurulması yaklaşık 5-7 dakika sürmüştür. İlk bölümdeki 13 soru sosyo-demografik özellikleri ve aileye ilişkin özellikleri belirlemeye yöneliktir.

Vefikuluçay tarafından 2008 yılında geliştirilen Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ), "yaşlının yaşamını sınırlamaya", "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" ve "yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" konularını içeren üç alt boyuttan ve 23 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçekte yer alan maddeler "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" seçenekleri olan 5'li Likert tipindedir. Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)'den alınabilecek maksimum puan "115", alınabilecek minimum puan "23"dür.² YATÖ'nün "yaşlının yaşamını sınırlama" alt boyutu puan ortalamasının "45"e yakın olması, öğrencinin yaşlının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumunun olumlu olduğunu göstermektedir. YATÖ'nün "yaşlının yaşamını sınırlama" alt boyutu puan ortalamasının "9"a yakın olması, öğrencinin yaşlının yaşamını sınırlama boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir. YATÖ'nün "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" alt boyutu puan ortalamasının "40"a yakın olması, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. YATÖ'nün "yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" alt boyutu puan ortalamasının "8"e yakın olması, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık boyutuna ilişkin olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir.² YATÖ'nün "yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" alt boyutu puan

ortalamasının "30"a yakın olması, öğrencinin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumunun olumlu olduğunu göstermektedir. YATÖ'nün "yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" alt boyutu puan ortalamasının "6"ya yakın olması, öğrencinin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık boyutuna ilişkin tutumunun olumsuz olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Veriler araştırmacılar tarafından bilgisayara aktarılmış ve istatistiksel analizleri SPSS (Statistics Package for Social Sciences) 22.0 paket programında araştırmacı tarafından yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde değerleri, Independent Sample t Test, One-Way Anova Testi ve Bonferroni Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma için ilgili üniversitenin Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. (22.10.2015 tarihli toplantı Karar No: 4). Çalışma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine bağlı kalarak yürütülmüştür.

Bulgular

Katılımcıların yaş ortalaması 20,46±1.90 olup %62,30'u kadın ve %55,30'u hemşirelik bölümündendir. Katılımcıların %25,30'u ikinci sınıf öğrencisidir. % 25,20'inde kardeş sayısı iki olup %86,10'u çekirdek ailedir. Ebeveynlerin eğitim durumuna bakıldığında %43,60'ının anne eğitimi ilkökul, %35,40'ının babası ilkökul mezunudur. Katılımcıların %80,01'inin büyükbaba büyükannesini hayatta olup; % 64,90'ı evlenince anne/babasıyla yaşamak istemektedir (Tablo 1).

Çalışmamızda toplam YATÖ puan ortalaması 85,09±9,53 olup bu değer katılımcıların yaşlıya yönelik olumlu tutum içinde olduklarına göstermektedir. Ölçeğin üç alt boyutuna bakıldığında; yaşamını sınırlama puan ortalaması 36,51±4,61'dir. İkinci alt boyut olan yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalaması 31,16±5,32 olup bu öğrencilerin yaşlıya olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri.

Bireysel özellikler	Sayı (599)	%
Bölüm		
FTR	268	44,7
Hemşirelik	331	55,3
Cinsiyet		
Kadın	373	62,3
Erkek	226	37,7
Yaş (20.46±1.90)		
17-19	182	30,4
20-22	374	62,4
23 ve üstü	43	7,2
Sınıf		
1	150	25,0
2	151	25,2
3	148	24,7
4	150	25,0
Medeni durum		
Evli	19	3,2
Bekar	580	96,8
Kardeş sayısı		
Yok	12	2,0
1	87	14,5
2	165	27,5
3	140	23,4
4	83	13,9
5 ve üstünde	112	18,7
Aile yapısı		
Çekirdek	516	86,1
Geniş	83	13,9
En uzun yaşanılan yer		
İl	273	45,6
İlçe	215	35,9
Köy	111	18,5
Ailesinin gelir durumu		
Gelir giderden az	372	62,1
Gelir gidere denk	150	25,0
Gelir giderden fazla	77	12,9
Anne eğitim düzeyi		
Okuryazar değil	83	13,9
Okuryazar	43	7,2
İlkokul	261	43,6
Ortaokul	93	15,5
Lise	91	15,2
Üniversite	28	4,7
Baba eğitim düzeyi		
Okuryazar değil	21	3,5
Okuryazar	22	3,7
İlkokul	212	35,4
Ortaokul	125	20,9
Lise	123	20,5
Üniversite	96	16,0
Büyükanne/büyükbabamın yaşadığı yer		
Benim ailemle	52	8,7
Kendi evlerinde	249	41,6
Birinci derece yakınlarımla	179	29,8
Hayatta değil	119	19,9
Aile kurduğunda anne/baba ile birlikte yaşamaya isteme durumu		
İsteyen	389	64,9
İstemeyen	210	35,1

Üçüncü alt boyut olan yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortalaması 17,41±3,54 olup öğrencilerin yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutuna ilişkin daha olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir (Tablo 2). Çalışmamızda toplam ölçek Cronbach's Alpha değeri 0,77 bulunmuştur.

Çalışmamızda YATÖ puan ortalaması ile öğrencinin okuduğu bölüm arasındaki ilişkiye bakıldığında yaşının yaşamını sınırlama alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.006$). Fizyoterapi öğrencilerinin yaşının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde cinsiyetlerle puan ortalamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında cinsiyetler ile yaşının yaşamını sınırlama alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.029$). Cinsiyet açısından bakıldığında kadınların yaşının yaşamını sınırlama alt boyutu puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca kadınların YATÖ puan ortalaması erkeklere göre daha yüksektir (Tablo 3). Aile yapısı ile YATÖ toplam puan ve alt gruplar arasındaki ilişkiye bakıldığında aile yapısı ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ($p=0.001$) ve YATÖ toplam puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.036$). Çalışmamızda katılımcıların evlenince anne/baba ile yaşama isteği ve ölçek toplam puan ve alt grup toplam puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ($p=0.001$) ve YATÖ toplam puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.001$). Ayrıca kardeş sayısı ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalaması arasında anlamlı fark ($p=0.020$) olup kardeş sayısı 5 ve üzeri olanlarda puan ortalaması daha yüksektir (Tablo 3).

Katılımcıların anne eğitim düzeyi ile YATÖ toplam puan ve alt grup puan ortalamaları arasındaki ilişkiye bakıldığında yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalaması ($p=0.001$) ve YATÖ toplam puan ortalaması ($p=0.036$) arasında anlamlı fark bulunmuştur. Katılımcıların baba eğitim durumu ile ölçek toplam puan ortalaması ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt grup puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.011$).

Tablo 2. Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği puanları.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Boyutları	$\bar{X} \pm SS$	min-max
Yaşının yaşamını sınırlama	36.51±4.61	13-45
Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık	31.16±5.32	8-40
Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık	17.41±3.54	6-27
Toplam YATÖ	85.09±9.53	27-111

Çalışmamızda katılımcıların genel olarak YATÖ puan ortalamalarına bakıldığında fizyoterapi öğrencilerinin yaşlıya yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Kardeş sayısı fazla olanların, kadınların, geniş aileye sahip olanların ve ileride ailesi ile birlikte yaşamayı isteyenlerin tutumlarının daha olumlu saptanmıştır. Çalışmamızda medeni durum, okuduğu sınıf, gelir durumu ve en uzun yaşanan yer ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tartışma

Çalışmamızda katılımcıların genel olarak yaşlıya yönelik olumlu tutuma sahip olduğu, kimi sosyo-demografik değişkenlerin yaşlıya yönelik tutumda etkili olduğu saptanmıştır. Literatürde yaşlı ayrımcılığına yönelik çalışmalar yapılmış olup fizyoterapi ve hemşirelik öğrencilerinin birlikte yer aldığı çok sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmamıştır.

Vefikuluçay'ın çalışmasında yaşanan yer, babalarının öğrenim düzeyi, yaşlı/yaşlılar ile aynı evde yaşama durumu, büyükanne-büyükbabanın yaşadığı yer, aile kurduktan sonra ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.² Soyuer ve ark.'larının çalışmasında aile yapısı ile yaşının yaşamını sınırlama alt grup ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).¹⁷ Çalışmamızda ise yaş, medeni durum, sınıf, en uzun yaşanan yer, gelir durumu ve büyükanne/büyükbabanın yaşadıkları yere ilişkin soru ile ölçek puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Dolayısıyla yaşlıya ilişkin tutumlarda kimi farklı sosyo-demografik değişkenlerin etkili olmadığını söylemek olanaklıdır.

Söderhamn ve ark. çalışmasında hemşirelik öğrencilerinden birinci sınıfta okuyanların diğer sınıflara göre yaşlı ayrımcılığı konusunda daha olumsuz tutumları olduğunu

belirtmiştir.⁹ Aynı çalışmada 25 yaşından küçük öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı konusunda daha olumsuz tutuma sahip oldukları ancak hemşirelerde yaş grupları arasında fark saptanmamıştır.⁹ Kulakçı'nın birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşlılığa ilişkin görüşlerini belirlediği çalışmasında dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşlanma ve yaşlılığa ilişkin birinci sınıf öğrencilerine göre daha olumlu düşünce ve görüşlere sahip oldukları görülmektedir.¹⁸ Yılmaz ve Özkan'ın çalışmasında YATÖ alt boyutlarından yaşlıya yönelik olumlu ve olumsuz ayrımcılık puan ortalamaları ile sınıf arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir ($p<0.05$).¹⁹

Bir diğer çalışmada katılımcıların YATÖ'nin yaşlı yaşamını sınırlama alt grubu puan ortalaması ile öğrenim gördükleri sınıf arasında istatistiksel açıdan anlamlılık bulunmuştur ($p<0.05$).²² Çalışmamızda sınıf ile ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tıp öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada kadın katılımcıların yaşlıya ilişkin daha olumsuz tutumlarının olduğu; birinci sınıf öğrencilerinin yaşlıya yönelik olumsuz tutum puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.²⁰ Hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ise sınıf ile yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunmuş olup son sınıf öğrencilerinin puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur.¹⁴ Aynı çalışmada ölçek toplam puan ortalaması ile olumsuz ayrımcılık alt grubu ile toplam ortalama puan ortalaması arasında anlamlı fark ($p<0.05$) bulunmuştur.¹⁴ Hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin ve ileride ailesi ile birlikte yaşamak isteyenlerin puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.²¹ Ayrıca bu çalışmadaki YATÖ toplam puan ortalaması çalışmamız ile benzerlik göstermektedir.²¹

Tablo 3. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre YATÖ puan ortalamaları.

Özellikler	n	Yaşının yaşamını sınırlama X̄±SS	Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık X̄±SS	Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık X̄±SS	Toplam YATÖ X̄±SS
Bölüm					
FTR	268	37.08±4.32	31.13±5.19	17.67±3.44	85.89±9.21
Hemşirelik	331	36.05±4.79 *t=2.736 p=0.006	31.19±5.43 *t=-0.136 p=0.892	17.20±3.61 *t=1.606 p=0.109	84.45±9.74 *t=1.840 p=0.066
Cinsiyet					
Kadın	373	36.83±4.37	31.17±4.97	17.36±3.60	85.37±9.24
Erkek	226	35.98±4.94 *t=2.192 p=0.029	31.14±5.87 *t=0.079 p=0.937	17.50±3.44 *t=-0.492 p=0.623	84.63±9.98 *t=0.919 p=0.359
Kardeş sayısı					
Yok	12	34.50±6.78	27.83±8.45	18.66±3.74	81.00±12.11
1	87	36.71±5.02	30.91±5.30	17.12±3.67	84.75±10.54
2	165	36.67±3.98	30.55±4.54	17.47±3.29	84.70±8.33
3	140	36.34±4.58	31.14±5.01	17.71±3.45	85.20±9.01
4	83	36.09±4.49	31.48±5.39	17.22±3.77	84.80±9.58
5 ve üstünde	112	36.86±4.99 **F=0.836 p=0.524	32.39±6.09 **F=2.693 p=0.020	17.19±3.71 **F=0.753 p=0.584	86.45±10.60 **F=0.993 p=0.421
Aile yapısı					
Çekirdek	516	34.40±4.70	30.86±5.36	17.50±3.58	84.76±9.69
Geniş	83	37.19±3.93 *t=-1.442 p=0.150	33.03±4.69 *t=-3.483 p=0.001	16.90±3.25 *t=1.424 p=0.155	87.13±8.21 *t=-2.102 p=0.036
Anne eğitim düzeyi					
Okuryazar değil	83	36.51±5.02	32.37±6.13	17.15±3.75	86.04±10.85
Okuryazar	43	37.30±5.01	32.39±6.09	17.69±4.12	87.39±11.47
İlkokul	261	36.86±4.15	31.25±4.79	17.31±3.42	85.43±8.68
Ortaokul	93	35.54±5.17	30.12±5.61	17.22±3.73	82.90±9.48
Lise	91	35.95±4.34	30.80±4.71	17.61±2.90	84.37±8.85
Üniversite	28	37.03±5.31 **F=1.725 p=0.127	29.46±6.26 **F=2.726 p=0.019	18.71±4.22 **F=1.050 p=0.388	85.21±11.17 **F=1.835 p=0.104
Baba eğitim düzeyi					
Okuryazar değil	21	34.80±6.31	30.47±8.96	15.66±4.18	80.95±15.98
Okuryazar	22	35.36±5.78	32.31±6.40	17.36±3.86	85.04±11.14
İlkokul	212	37.02±4.08	31.82±4.75	17.50±3.53	86.34±8.77
Ortaokul	125	36.37±5.21	31.44±4.80	16.77±3.48	84.59±9.44
Lise	123	36.16±4.26	30.37±5.37	17.60±3.28	84.13±8.76
Üniversite	96	36.65±4.50 **F=1.565 p=0.168	30.25±5.65 **F=2.115 p=0.062	18.22±3.57 **F=2.991 p=0.011	85.13±9.79 **F=1.858 p=0.100
Aile kurduğunda anne/baba ile birlikte yaşamayı isteme durumu					
İsteyen	389	36.76±4.47	31.71±5.50	17.56±3.60	86.04±9.11
İstemeyen	210	36.05±4.83 *t=1.810 p=0.071	30.14±4.82 *t=3.462 p=0.001	17.13±3.42 *t=1.418 p=0.157	83.33±10.04 *t=3.346 p=0.001

*Independent Sample t Test,

**One-Way Anova

Uysal ve arkadaşlarının çalışmasında çalışmamızla benzer şekilde cinsiyet ile yaşamı sınırlama alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmuş ($p<0.05$); yaşlıların aile üyeleri

ile birlikte yaşama durumu ile puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$)¹⁶ Bizim çalışmamızda Uysal'ın çalışmasından farklı

olarak evlenince anne/baba ile yaşamayı isteme durumu ve YATÖ ölçek toplam puan ve alt gruptan yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalaması arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Ulusal ölçekte yapılan bir diğer çalışmada katılımcıların aile kurduktan sonra ebeveyn ile yaşamayı isteme durumu ile ölçek alt grupları arasında istatistiksel olarak önemli bir fark olmadığı ($p>0.05$) bulunmuştur.²²

Hekim ve hemşirelerin YATÖ ölçeği kullanılarak yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmada yaş, cinsiyet, meslek, eğitim durumu ile ölçek ve alt grup puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).²³ Yetişkinler üzerinde yapılan bir başka çalışmada yetişkin eğitiminin yaşlıya yönelik tutumu etkilediği; örgün ve yaygın eğitimde yaşlılıkla ilgili konulara yer verilmesinin önemi belirtilmektedir.⁷

Sağlık profesyonelinin yaşlıya yönelik tutumları ve kurum politikaları yaşlıya verdikleri hizmeti etkileyebilmektedir. Özellikle kronik hastalığı olan yaşlılara hizmet veren sağlık profesyonelleri zaman zaman yaşlı hastaları imal edebilmektedir. Winterstein sağlık profesyonellerinin mesleki değeri koruma ve kişisel değerleri sürdürme bağlamında yaşlılığa yönelik konuları içselleştirmesinin önemini vurgulamıştır.¹³ Ayrıca yaşlılara yönelik olumlu tutum sergilemenin yaşlılara ayrılan kaynakların tedavide etkili kullanılmasına ve ihmali önlemede yardımcı olacağını belirtmiştir.¹³

Geriatri merkezinde çalışan sağlık profesyonelleri ve idari personel üzerinde yapılan bir katılımcıların YATÖ toplam puan ortalaması 68,40; çekirdek aile yapısına sahip olanların puan ortalaması düşük, yaşamın bir döneminde yaşlı ile birlikte yaşayanların yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur.²⁴ Geriatri merkezinde çalışanların ortalama çalışma sürelerinin 5 yılın üzerinde olup yaşlıya yönelik pozitif tutumlarının düşük olduğu görülmektedir.²⁴ Bu çalışmada katılımcılar çalışmamız katılımcılarına göre yaşlıya yönelik daha olumsuz tutuma sahiptirler.

Hobbs ve arkadaşlarının çalışmasında fizyoterapi eğitimi sonrasında öğrencilerin yaşlılara yönelik olumsuz tutuma sahip olanların olduğunu; tutumu olumluya çevirmede eğitmenlerin tutumlarının önemli olduğuna vurgu yapmaktadır.¹² İki kültürü karşılaştıran çalışmada Çinli öğrencilerin Amerikalı öğrencilere göre yaşlılara yönelik daha negatif tutum sergilediği bulunmuştur.²⁵ Aynı çalışmada büyükanne büyükbaba ile yaşayan ya da onlarla etkileşim halinde bulunan öğrencilerin yaşlılara yönelik daha olumlu tutum sergilediği görülmüştür.²⁵ Bu çalışmada kültürel özelliklerin yaşlıya yönelik tutumda etkili olduğuna vurgu yapılmaktadır.²⁵ Bu da çalışmamız sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Kültürel değerler yaşlıya yaklaşımı etkileyen önemli unsurlardan biridir. Fizyoterapi öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan ulusal ölçekteki bir çalışmada kültürel değerlerin yaşlıya yönelik tutumua etkilediği vurgulanmıştır.²⁷ Bu çalışmada lisans döneminde geriatrik rehabilitasyonla ilgili bilimsel etkinliğe katılımın yaşlıya yönelik tutumu olumlu etkileyeceği belirtilmiş bu bağlamda geriatrik rehabilitasyonla ilgili programların artırılmasının önemli olduğu saptanmıştır.²⁷ Fizyoterapi ve ergoterapi alanında eğitim verenlerin ve son sınıf öğrencilerin yaşlılığa yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmada öğrencilerin yaşlıya yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu ve bunun endişe verici olduğu belirtilmiştir.²⁸ Çalışmada yaşlılıkla ilgili- bağlantılı lisansüstü eğitimin, müfredatta yaşlılıkla ilgili konulara yer verilmesinin önemi vurgulanmaktadır.²⁸ Sosyal gerontoloji ve fizyoterapi öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarını belirleyen çalışmada erkeklerin daha olumsuz tutuma, fizyoterapi öğrencilerinin yaşlıya yönelik olumsuz tutuma; bir yaşlı ile beraber yaşayanların daha olumlu tutuma sahip olduğu saptanmıştır.²⁹ Yazıcı ve ark sağlık bilimlerinde okuyan öğrenciler üzerindeki çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin fizyoterapi ve yaşlı bakımı bölümü öğrencilerine göre puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.³⁰ Aynı çalışmada kadın öğrencilerin daha olumlu tutuma sahip olduğu, genel olarak öğrencilerin yaşlılara

yönelik zayıf pozitif tutuma sahip olduğu saptanmıştır.³⁰ Çalışmamızda ise Fizyoterapi öğrencilerinin puan ortalamasının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu da öğrencilerin yaşlıya ve yaşlılığa ilişkin daha olumlu tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Sağlık bilimleri alanında eğitim gören öğrencileri ile yapılan çalışmada yaşlılığa ait bilgilerinin orta düzeyde olduğu ve yaşlılığa yönelik pozitif tutuma sahip oldukları saptanmıştır.²⁶ Bu çalışmada öğrencilerin yaş ayrımcılığı konusunda daha çok bilgilendirilmeleri gerektiği öğrencilerin geriatri kurumlarında uygulama yapmalarının olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlayacağı vurgulanmaktadır.²⁶

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Bu çalışma araştırmanın yapıldığı bölümlerdeki katılımcılar ile sınırlıdır.

Sonuç

Katılımcıların YATÖ puan ortalamasının yüksek olduğu bulunmuştur. Bölümler arasındaki puan farklarına bakıldığında fizik tedavi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin YATÖ toplam puan ve yaşının yaşamını sınırlama puan ortalamalarının hemşirelik öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur. Yaşlıya yönelik tutum ile aile yapısı arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Geniş aileye sahip katılımcılarda YATÖ puan ortalaması, yaşının yaşamını sınırlama ve olumlu tutum alt grup puan ortalaması çekirdek aileye sahip olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Aile kurduğunda ebeveynleri ile yaşamayı isteme durumu olumlu olan katılımcıların ölçek toplam puan ve alt gruplar toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmamızda sosyo-demografik değişiklikler arasında yer alan büyükanne/büyükbabanın yaşadığı yer, ailenin gelir durumu, en uzun yaşanan yerleşim birimi, medeni durum ve yaş değişkenleri ile YATÖ toplam puan ve alt grup puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Yaşlıya yönelik olumlu tutum geliştirme bağlamında eğitim süresince verilen derslerde yaşlı ayrımcılığına yönelik

konulara da yer verilmesi bu konudaki farkındalığı arttıracaktır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmanın yapıldığı A Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'nden ve Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu Müdürlüğü'nden yazılı izin, sonrasında A Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (22.10.2015 tarihli toplantı Karar No: 4). Çalışma, Helsinki Bildirgesi ilkelerine bağlı kalarak yürütülmüştür.

Bilgilendirilmiş Onam

Katılımcılara araştırmacılar tarafından çalışmanın amacını ve içeriğini kapsayan bilgi verilmiş, bilgilendirme sonrası araştırmaya katılmayı kabul edenlere veri toplama formu dağıtılmış ve doldurmaları istenmiştir. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmıştır.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: R.C., H.T.; Tasarım: R.C., H.T., E.D.H., F.D.; Veri Toplama ve/veya İşleme: R.C., E.D.H., F.D.; Analiz ve/veya Yorum: R.C., H.T.; Kaynak Taraması: R.C., E.D.H., F.D.; Makalenin Yazımı: R.C.; Eleştirel İnceleme: R.C., H.T., E.D.H., F.D.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarların herhangi bir çıkara dayalı ilişkisi yoktur.

Araştırma Desteği

Bu çalışma A Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Kurum Koordinatörlüğü tarafından 15381 nolu proje olarak desteklenmiştir.

Beyanlar

Çalışma 3-5 Mayıs 2018 tarihleri arasında düzenlenen 4. Uluslararası Sağlık ve Spor Bilimleri Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

1. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
Erişim: 11.06.2019.

2. Vefikuluçay D. Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı Doktora Tezi Ankara 2008.
3. Telatar TG, Özcebe H. Yaşlı Nüfus ve Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi. *Türk Geriatri Dergisi* 2004; 7 (3): 162-5.
4. Cangöz B. Yaşlılık: Sadece Kayıp Mı? Bir Ayrıcalık Mı?. *Turkish Journal of Geriatric* 2008; 11 (3): 143-150.
5. Bayraktar R. Yaşlılıkta Biyolojik ve Psiko-Sosyal Belirleyiciler. *Geriatri ve Geriatrik Nöropsikiyatri Dergisi* 2009;1: 7-8.
6. Aydın ZD. Toplum ve Birey İçin Sağlıklı Yaşlanma: Yaşam Biçiminin Rolü. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi* 2006; 13 (4): 43-8.
7. Komşu UC. Yaşlılık, Yaşlı Nüfusun Sorunları ve Yetişkin Eğitimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2014; 2(1): 370-389.
8. Inbar N, Doron I, Ohory A. Physiotherapists' Attitudes Towards Old And Young Patients in Persistent Vegetative State (PVS). *Quality in Ageing and Older Adults* 2012; 13 (2): 111-124.
9. Söderhamn O, Lindencrona C, Gustavsson SM. Attitudes Toward Older People Among Nursing Students And Registered Nurses in Sweden. *Nurse Education Today* 2001; 21: 225-9.
10. Rue BM. Preventing Ageism In Nursing Students: An Action Theory Approach. *Australian Journal of Advanced Nursing* 2003; 20 (4): 8-14.
11. Uçun Y, Sevinç M, Öksüz E. Gençlerin Yaşlı Bireylere Karşı Tutumu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2015; 8; (37): 1143-9.
12. Hobbs C, Dean MC, Higgs J, Adamson B. Physiotherapy Students' Attitudes Towards And Knowledge of Older People. *The Australian Journal of Physiotherapy* 2006; 52: 115-9.
13. Winterstein TB. Health Care Provision For Older Persons: The İnterplay Between Ageism And Elder Neglect. *Journal of Applied Gerontology* 2013; 20 (10): 1-15.
14. Altay B, Aydın T. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2015; 12 (1): 11-18.
15. Vefikuluçay Yılmaz D, Terzioğlu F. Development And Psychometric Evaluation Of Ageism Attitude Scale Among The University Students. *Turkish Journal of Geriatrics* 2011; 14 (3) : 259-268.
16. Uysal G, Beydağ KD, Şensoy F, Özaydın N, Kıyak M. Attitudes Of Students Who Receive Health Education in a Foundation University Regarding Age Discrimination. *Social and Behavioral Sciences* 2014; 152 ; 430 – 4.
17. Soyuer F, Ünalın D, Güleser N, Elmalı F. Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve Bu Tutumların Bazı Demografik Değişkenlerle İlişkisi. *Mersin Ü Sağlık Bil Dergisi* 2010; 3 (2): 20-5.
18. Kulakçı H. Hemşirelik Lisans Programı Birinci Ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yaşlılık Ve Yaşlanmaya İlişkin Düşüncelerinin ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *DEUHYO ED* 2010; 3 (1), 15-22 Erişim: <http://www.deuhyoedergi.org/index.php/DEUHYOED>.
19. Yılmaz E, Özkan S. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010; 3 (2): 35-53..
20. Sheikh RB, Em MD, Rafiue AM, Suraweera RSC, Khan H, Sreedharan J. Attitude of Medical Students Toward Old People in Ajman United Arab Emirates. *Asian J Gerontol Geriatr* 2013; 8: 85-9.
21. Karadağ E, Vardar İnkaya B, Karatay G. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 2012; 28 (2) : 31-40.
22. Güven ŞD, Ucakan Muz G, Efe Ertürk N. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları Ve Bu Tutumların Bazı Değişkenlerle İlişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2012; 15 (2): 99-105.
23. Polat Ü, Karadağ A, Ülger Z, Demir N. Nurses' And Physicians' Perceptions Of Older People And Attitudes Towards Older People: Ageism In A Hospital In Turkey. *Contemporary Nurse* 2014; 48(1): 88-97.
24. Ünalın D, Soyuer F ve Elmalı F. Geriatri Merkezi Çalışanlarında Yaşlı Tutumunun Değerlendirilmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi* 2012; 2(3); 115-120.
25. Luo B; Zhou K, Jung Jin E, Newman A, Liang J. Ageism among college students: a comparative study between U.S. and China. *J Cross Cult Gerontol* 2007; 28:49-63.
26. Singh DKA, Subramaniam P, Rahman NNAA, Rusly FZ, Ghazali SE. Knowledge and Attitude Towards Ageing Among Health Science University Students. *J Liaquat Uni Med Health Sci* 2018; 17(01):36-41.
27. Bakırhan S, Özkeskin M, Aktar Reyhanioğlu D, Gülpınar D. Analysis of the Attitudes And Approaches Of The Physiotherapy And Rehabilitation Students Towards The Elderly. *Turkish Journal of Geriatrics* 2017; 20 (2):125-134.
28. Lynne C. Giles, Janis E. Paterson, Sarnia J. Butler & Jenny J. Stewart. Ageism Among Health Professionals: A Comparison Of Clinical Educators And Students İn Physical And Occupational Therapy. *Physical & Occupational Therapy In Geriatrics* 2002; 21(2): 15-26.
29. Kaker DJ, Ovsenik M, Zupančič J. Attitudes of Social Gerontology And Physiotherapy Students Towards The Elderly. *Organizacija* 2016; 49: 55-69.
30. Yazıcı SÖ, Kalaycı I, Kaya E, Tekin A. Sağlıkla İlgili Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Yaşlılara Yönelik Tutumları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 2016; 15(2):601-14.